

32
HEEMKUNDEKRING "PEELLAND".

te

HELMOND

No.9 - 1962.

Secretariaat:

Oostende 31A,
Helmond.

Bijdragen voor
dit blad aan:
C.van Bokhoven,
Oostende 31a,
Helmond.

L.S.,

Hierdoor hebben wij de eer U uit te nodigen tot
bijwoning van een vergadering op donderdag, 29 november e.k.
des avonds om 8 uur in de zaal van St. Lambert, Markt,
alhier.

Drs. W.Schellens uit Eindhoven zal dan voor
onze leden een inleiding houden over het onderwerp:

Regionale Centralisering

een sociaal-geografische uiteenzetting over:

Stadgewesten
Regio's en
Streek-centra,

het ontstaan, de functie en de betekenis hiervan.

Dit onderwerp is, o.m. vanwege de publicaties
rond het Stadgewestplan van Eindhoven en op grond van de
centrum-functie welke Helmond bezit en tracht te verbeteren
t.o.v. wijde omgeving, ongetwijfeld bijzonder actueel.

Wij rekenen er gaarne op, dat onze leden veel
belangstelling zullen hebben voor dit onderwerp, dat een
ruimer inzicht zal geven in de betekenis en de mogelijkheden
van de stad Helmond.

Het Bestuur.

Is Uw Familie van Helmondse afkomst?

IX

Er zijn in onze stad diverse families die van Oorschot heten en waarvan de meesten binnen nawijsbare tijd absoluut geen familie van elkaar zijn. Het enige wat men er met zekerheid van zeggen kan is, dat de stamvader van al die families in vroeger jaren - misschien eeuwen geleden - in het dorp Oirschot geboren en daaruit te enige tijd naar elders is vertrokken.

Volgens mijn - zeer fragmentarische - aantekeningen, komt de verst nawijsbare van Oirschot naar Helmond via Gemert. In dit dorp werd in 1681 gedoopt een zekere Adriaan Michielszoon van Oirschot. En deze huwde in 1717 te Helmond.

Zonder dat ik het met dokumenten (o.a. doopboeken, trouwboeken) op het ogenblik kan bewijzen, kunnen we deze Adriaan als de Helmondse stamvader van een familie van Oirschot beschouwen (ook vaak van Oorschot geschreven) die we tot in de 19e eeuw kunnen nawijzen; vooral afgaande op de gelijknamige en niet alledag voorkomende doopnaam als Adriaan en Huybert, die we in elke volgende generatie aantreffen.

Uit het doopboek van de St.Lambertuskerk tekenden wij op een Hubertus van Oorschot, gedoopt 19 nov. 1734 die een zoon was van Peter (en een kleinzoon van Hubertus) van Oorschot en van Petronella Rijnders. Uit het huwelijk van Hubertus van Oorschot met Joanna Maria van Kraay (ook wel geschreven en wellicht meestal genoemd van Crey) werden meerdere kinderen in Helmond geboren. Twee zoons Adriaan en Peter zetten de familiestam verder door. Een derde dochter Hendrica van Oorschot huwde met Peter Verberne, en dit werden de overgrootouders van de latere pastoor Jan P.J.M. Sanders, in 1951 als pastoor te Oyen overleden.

Haar oudste broer Adriaan van Oorschot, die huwde met Maria Berkers, werd de grootvader van de naar hem genoemde pater Mindebroeder Adrianus van Oorschot, die indertijd een der beste kenners der Oosterse talen was, waarin hij dan ook te Rome promoveerde in 1863. Het jaar daarop behaalde hij de eerste prijs in de Hebreeuwse taal en deze werd hem ook voor zijn cursus in de Syrische taal toegekend. Hij bezoekt ook, in verband met zijn wetenschappelijke studies een paar malen het H.Land, een reis waarover men in die dagen niet licht moest denken. Na een langdurige en pijnlijke ziekte overleed pater van Oorschot in het Mindebroederklooster te Weert op 26 mei 1880.

Zijn met crayon getekend portret alsmede een fraai gecaligrafeerde oorkonde op hem betrekking hebbende zijn te zien op het gemeente-museum alhier.

Een jongere broer uit het gezin van Oorschot-van Kraay, Peter van Oorschot, werd geboren in 1774 te Helmond en huwde in 1801 met Maria Catharina Diddens, een dochter van Willem Diddens, de grondlegger van de ververij (en later ook weverij) waaruit de huidige fabrieken van Diddens en van Asten zijn gegroeid.

Jac. Heeren.

P.S.

Op onverklaarbare wijze is uit mijn kollektie het "Mededelingenblad nr.2" (waarin no. VIII van bovenstaande reek) van het lopende jaar verdwenen en ook het bestuur heeft geen reserve exemplaar over.

Wie van de leden kan mij daaraan helpen?

Jac. Heeren.

Maatschappelijke toestanden der arbeiders
en verhouding tussen werkgevers en arbeiders
te Helmond in 1892.

II Slot.

In ons laatste blad namen wij enige vragen en antwoorden op uit de verhoren door de Staatscommissie, ingesteld bij wet van 19 januari 1890.

Thans volgen enige vragen en antwoorden uit de verhoren, afgenomen door de gemelde commissie, van burge-meester, armmeester en werkgevers.

Vr. Verkeert de arbeidende bevolking over het algemeen in welvarende toestand?

Antw. Dat juist niet, maar in gewone omstandigheden heeft zij geen buitengewone ondersteuning nodig.

Vr. Gij hebt dus niet veel armlastigen in de gemeente?

Antw. Deze zijn er vooral door de grote hoop arbeiders welke wij hebben.

Vr. Dus is er meer aanbod van handen dan er nodig zijn voor de fabrieken?

Antw. Ja, en ook de ouden van dagen en de zieken leggen een zeer grote last op de gemeente.

Vr. Zijn de gemeente-belastingen nogal hoog?

Antw. De belastingen zijn op het ogenblik 60 opcenten op het personeel, 40 opcenten op het gebouwd en 10 op het ongebouwd. Hoofdelijke omslag: f 1,— per hoofd ongeveer.

Vr. Komt het voor dat arbeiders zich zelf verzekeren in ziekenfondsen?

Antw. Wel in begrafenisfondsen, maar van ziekenfondsen hoor ik weinig.

Vr. Is het U bekend, dat vele arbeiders iets op de spaarbank hebben?

Antw. Fabrieksarbeiders bijna geen, wel ambachtslieden, zogenaamde vaste arbeiders, die een vast weekgeld hebben en dienstmeiden en huisknechts.

Vr. Hoe is het drinkwater?

Antw. Hoogstens redelijk.

Vr. Hoe is het gesteld met het drankgebruik in Uwe gemeente?

Antw. Er is zeer veel misbruik; de openbare dronkenschap is merkkelijk afgenomen, doch het drankgebruik is zeer vermeerderd. De kinderen doen zelfs daaraan mede in huis.

Vr. Hoeveel vergunningen zijn er in Uw gemeente?

Antw. 77.

Vr. Wat is het wettelijk getal?

Antw. 37.

Vr. Hebt gij ook volgens de verordening de bevoegdheid om woningen onbewoonbaar te verklaren?

Antw. Ja.

Vr. Wordt daarvan wel eens gebruik gemaakt?

Antw. Geruime tijd is het niet gebeurd, doch een 8 à 10 jaren geleden hebben wij er in één jaar 40 onbewoonbaar verklaard.

Vr. Hebt gij kunnen bespeuren dat het een zeer groot verschil maakt in de toestand der gezinnen of er al dan niet geloof heerst?

Antw. Ja, de eersten zijn gemakkelijk te behandelen, de anderen, heel moeilijk. De gewone arbeider bij ons is zeer gemakkelijk te leiden.

Vr. Hoe is over het algemeen de voeding der arbeiders?

Antw. In de Laatste tijd is zij veel verbeterd; het gebruik van spek en vlees is zeer toegenomen. Het gebruik van wittebrood tegenover roggebrood is ook zeer toegenomen. Vroeger durfden de arbeiders niet met een wittebrood over straat te gaan, thans gebruiken zij het evenveel als roggebrood, zo niet meer.

Vr. Gaat in geval van ziekte het loon van de werkmán door?

Antw. Neen, er is een ziekenfonds, waarvoor elke wever 5 cents per week betaalt; bij ziekte wordt daaruit gedurende 3 maanden f 3,— betaald en bij overlijden f 10,— aan de nabestaanden. Geneeskundige hulp moeten de mensen zich bij ziekte zelf verschaffen.

Vr. Worden door jeugdige arbeiders nog wel avond- of zondagsscholen bezocht?

Antw. Ja, er is een avondschoon van de stad en een van de Paters (bedoeld zal wel zijn "Broeders" v.B.) en evenzo zijn er twee zondagsscholen.

Vr. De fabrikanten te Helmond zijn zeer welwillend tegenover hun personeel; mij dunkt, zij konden door hun zedelijke invloed veel doen om het bezoek van die scholen aan te moedigen. Is er wel eens een onderlinge bespreking gehouden om daartoe te komen?

Antw. Zover ik weet niet.

Vr. Wordt er iets gedaan aan Uw fabriek voor de ouden van dagen?

Antw. Wanneer de mensen bij ons oud worden, laten wij ze toch nog maar medelopen, en ééns hebben wij een man op onze kosten in een gesticht geplaatst.

Vr. Bieden er zich te Helmond veel boerenarbeiders aan?

Antw. Enorm veel, uit alle omliggende dorpen.

Vr. Is het regel dat de fabrikanten in Helmond woningen hebben voor werklieden.

Antw. Er zijn er, ja.

Vr. Omdat er gebrek aan was of om de huisvesting te verbeteren?

Antw. De oorsprong is, meen ik, dat de industrie te Helmond vroeger hoofdzakelijk bestond in weven, wat thuis geschiedde, met een weefstoel van de patroon.

Vr. Past gij boete toe?

Antw. Jawel.

Vr. Kennen de arbeiders de gevallen waarin beboet wordt?

Antw.: Jawel.

Vr. Gij deelt ons mede, dat U ouden van dagen uit eigen beweging pensionneert. Hoogst waarschijnlijk zijt gij bekend met het pensioenfonds voor werklieden. Meent gij nu dat het voordeliger is Uw vrijheid te behouden om naar omstandigheden te kunnen handelen, dan premie te betalen voor een bepaalde verzekering?

Antw. Het eerste achten wij niet alleen voor ons, maar ook voor de werklieden zelven voordeliger. Zij zijn zo gehecht aan het werk en aan de dagelijkse sleur, dat zij, wanneer zij nog maar enigszins voort kunnen, komen soebatten om toch nog maar te mogen komen.

Vr. Hebt gij ons nog iets mede te delen?

Antw. Ja, ik zou als mijn mening te kennen willen geven dat invoering van schoolplicht tot 14 jaar een zeer goede zaak zou wezen. Wij nemen nooit jongens aan beneden 14 jaar en zouden dus sterk zijn voor invoering van de leerplicht tot het voleindigen van het 13e jaar.

Met deze vragen en antwoorden wil ik volstaan. Uit de enquête kan men wel de conclusie trekken, dat de autoriteiten, werkgevers en werknemers eraan hebben medegewerkt, dat de Staatscommissie haar taak, de verzameling van gegevens omtrent maatschappelijke toestanden der arbeiders enz., zo goed mogelijk kon verrichten.

C. van Bokhoven.

Nieuwe leden:

Dames Hendriks	Markt 34	Helmond
Mevrouw van Poelje	Jan Ettenstraat 7	Stiphout
de Heer Ben Jongen	Uiverlaan 73	Helmond